БЕЛАРУСКІ ЗВОН

ТЫДНЁВАЯ ЧАСОПІСЬ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Вострабрамска вул. 9 (Ostro-bramska 9). Рэдакцыя адчынена: 12—2 штодня апрача сьвяточных дзён.

Рукапісы павінны быць напісаны чытальна і толькі на адным баку паперы, з праудзівым прозьвішчам аутара і адрэсам для ведама Рэдакцыі. Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана кожнага нумару 50 м. Падпіска на 3 месяцы каштуе 600 м. (з даст. да хаты). Цана абвестак: перад тэкстам 200 мк., сярод тэксту 300 мк. і на апошняй страніцы 120 мк. за радок пэтыту у 1 шпальт.

Год II. Вільня, Субота 18-га лістапада 1922 г. № 32 (57).

Вынікі выбараў.

Па неспраўджаных яшчэ даных у Сойм аказаліся выбранымі ад беларусаў: **Кахановіч**, **Рагуля**, **Сабалеўскі** (Навагрудзкі акр.), **Ярэміч** (Пінскі акр.), **Аўсянік**, **Рак-Міхайлоўскі** (Лідзкі акр.), **Кс. Станкевіч, Мятла** (Сьвенцянскі акр.) **Баранаў,** (Гарадзенскі акр.) **Каліноўскі** (Беластоцкі акр.) і **Якавюк** (Бельскі акр.) Па дзяржаўнаму сьпіску ў Сойм першы ідзе праф. **Тарашкевіч**, другое беларускае месца займае Ярэміч, які выбраны па Пінскаму акругу, трэцяе месца займае Кахановіч, які пасьля аканчальнага ўстанаўленьня ліку выбраных пройдзе па дзяржаўнаму сьпіску і тады па Навагрудкаму акругу пройдзе яшчэ адзін беларус **Шнаркевіч**

У Сэнат выбраны: **Уласаў А.** (Віленшчына) **Назарэўскі і Каспэровіч** (Навадрудчына). З другіх месц яшчэ вестак ня маем.

Наша пабеда.

Ня гледзячы на ўсе перашкоды, ня гледзячы на крыўдны для нас выбарны закон, ня гледзячы на тэрор адміністрацыі і нялічаныя гвалты,—**беларусы адваявалі сябе месца ў Сойме.**

Паводле нашых аблічэньняў, па сьпіскам № 16 у Сойм прайшло **дванаццаць беларусаў**. Дый гэта — ня ўсё: бо некалькі беларусаў прайшло такжа па сьпісках „Вызволеня“. Гэтак, у варшаўскім Сойме ўсяго беларусаў будзе **каля дваццацёх**.

Ня прыходзіцца даводзіць, што гэта—**вялізарная пабеда,** Перад выбарамі палякі лічылі, што беларусаў у Сойме можа быць ня больш за 4-5 душ. Вынікі выбараў далі цыфру ў чатыры разы вялікшую. Дарма польскія нацыяналісты з правага і левага крыла ажно сіпяць на нас за гэта, дарма Обст у адгаі з гора піша аб „паражэньні беларусаў“ на тэй аснове, што за сьпісак банды „зялёнадубцаў“ у Вільні пададзена ўсяго 10 галасоў,—пабеды нашае нішто і ніхто зьмяніць ня можа. Яе пацьвярджае і прыведзены Обстам факт, што на ўсю Вільню знайшлося сярод беларусаў **ня больш дзесяцёх здраднікаў,** якія за грошы польскіх паноў згодзіліся адступіцца ад агульна-беларускага камітэту і аддаць свае галасы не за № 16!

Аглядаючыся на ўвесь ход выбарнае агітацыі варожых нам партыяў, якія на выбарах праваліліся, мы бачым яшчэ адзін доказ таго, што беларускі народ **сьвядома** йшоў да выбараў, што пабеда дасталася нам толькі дзякуючы высокаму разьвіццю ў нашых масах **нацыянальнае сьвядомасьці і нацыянальнага пачуцьця**. Праваліліся і „зялёнадубцы“, і „балахоўцы-пагромшчыкі“, праваліўся ўвесь сьпісак № 22, на чале якога стаяў „rodzony brat Naczelnika Panstwa“, бо народ зразумеў, што за імі стаіць польскі пан-абшарнік з бізуном, стаіць польскі каляніст, які цікуе на нашу зямліцу. Затое-ж. побач з № 16, у цэлым радзе беларускіх акругоў прыходзілі кандыдаты „Вызволеньня“, якое ўвесь час агітавала пабеларуску, выпускала беларускія газэты і адозвы, заяўляючы нашаму сялянству, што ў сваей праграме „Вызволене“ стаўляе абарону нацыянальных патрэб беларускага народу, барацьбу проці польскае каляніза цыі, абарону беларускае школы, дамаганьне аўтаноміі заходняе Беларусі, забранае Польшчай. Усе гэтыя пункты былі даслоўна сьпісаны з выбарнае плятформы Беларускага Цэнтральнага Выбарнага Камітэту, і затым-то сяляне, ня ведаўшыя праўды аб сьпіску № 16 ахвотна галасавалі за „Вызволене“, думаючы, быццам гэта—беларуская партыя. Дый „вызволенцы“ інакшай сябе і не называлі, а ў сваіх выступленьнях проці сьпіску № 16 закідалі нам якраз „небеларускасьць“, закідалі, быццам мы галасамі беларускіх сялян хочам правясьці ў Сойм жыдоў, якіх запраўды прайшло ад наша краю побач з дванаццацьма беларусамі ўсяго толькі два!

Можам зусім цьвёрда заявіць, што на выбарах у Сойм ад нашага краю **пабеда дасталася ня „Блёку Нацыянальных Меншасьцей“ і не „Вызволеню“, а выключна беларускай ідэі—беларускаму штандару,** пад якім ішоў і № 16, і № 3.

У гэтым-то крыецца наша **падвойная пабеда,**—і пабеда беларускае ідэі бязьмерна важней, чым здабыцьцё соймавых мандатаў: мы—дый не адны мы, а ўвесь сьвет—пераканаліся, што, ня гледзячы на сьмяротны прысуд нашаму народу, зроблены польскім урадам вустамі пана Скульскага, **беларускі народ жыве, жыць хоча і жыць будзе,** як-бы яго ні ўціскала пануючая нацыя.

Цяпер перад намі новая задача: выкарыстаць нашу пабеду ў поўнай меры. Яе і павінны выпаў-

ніць пашы выбранцы ў Сойме. Народ-жа, які іх выбраў, дасьць ім сваё падтрыманьне ў кожнай патрэбе.

Глумленьне над народнай воляй.

З усіх беларускіх выбарных акругоў ідуць нараканьні на прадстаўнікоў улады, прымаючых удзел пры выбарнай чыннасьці. Паўсямесна ішло запужываньне насяленьня паліцыяй і абшарнікамі, адбываліся вобыскі, арышты, канфіскавалі літаратуру і іншае. Есьць, напрыклад, цэлыя вёскі не галасаваўшыя, бо ня былі запісаны ў сьпіскі. Добра кажаць сяляне, што як падаткі плаціць дык усіх памятаюць, а цяпер, дык навет і запісаных не дапускалі да галасаваньня, пад рознымі безпадстаўнымі прычынамі, як гэта было ў Опскай гміне, Браслаўскага павету.

У вёсцы Забалоцьцё, Карэліцкай гм. (Навагрудчына) выбарная камісія тых, хто трымаў № 22 прапускала без чаргі. Неўзабаве бадай уся чарга трымала № 22, а кідала № 16. Тады камісія сумысьле затрымывала галасаваньне рознымі спасабамі і дабілася таго, што а 9 г. вечара да 1000 выбаршчыкаў не здалела споўніць свой грамадзкі абавязак.

Бяззубая злосьць паноў дазваляе сабе небывалыя дзікія выпады. Так, па распараджэньню Стаўпецкага старасты графа Чапскага быў арыштаваны беларускі кандыдат у Сойм Сабалеўскі і прасядзеў пад арыштам 6 гадзін, а жонка Сабалеўскага без дай прычыны выслана адміністратыўным парадкам ў Саўдэпію.

У Вільні, на Лукішках і па іншых астрогах сядзяць дзесяткі беларускіх агітатараў.

У нябывала трудных абставінах для нас, беларусаў прашлі выбары ў сучасны Сойм і Сэнат. Ня кажучы ўжо аб выбарным законе, ў якім зроблена ўсё магчымае, каб прадстаўніцтва для нацыянальных меншасьцей якнайбольш было не дaступна і ня поўнае. Але, дадзеная свабода для самавольнай шляхты і рэпрэсыі паліцыі, дапаўняюць крыўду, зробленую нам выбарным законам. У нашай газэце з № 16 па № 31 „Бел. Звону“ надрукорана 35 выпадкаў арыштаў, вобыскаў і канфіскацыі перадвыбарнай літэратуры, зробленыя паліцыяй. Гэта толькі, што дайшло да ведама рэдакцыі, а колькі-ж нязлічаных выпадкаў ведае толькі наша вёска і яе крыўдзіцелі?!

Ясна, што пры гэткіх благіх варунках ня можа быць і гутаркі а поўным прадстаўніцтве ў Сойме і Сэнаце ад беларускага народу.

Усё гэтае глумленьне народ не забудзецца і цясьней стане ў абарону сваіх правоў. Даўно час паном пакінуць сваю шкодную працу. Цяперашнія выбары даказалі, што беларускі народ знае сабе цану і не сагнець галавы пад панскае ярмо.

Ж.

На абарону царквы.

У часе выбарнае барацьбы ўсе справы нашага будняга жыцьця адыйшлі на задні плян. А тым часам у нашым краі рабіліся важныя перамены.

Мы затрымаемся на аднэй з гэтых перамен.

Нашы чытачы ўжо ведаюць, што 13 кастрычніка польская ўлада вывезла з Вільні праваслаўнага Япіскапа Елеўфэрыя. Факт гэты напомніў нам тыя самыя часы маскоўскага панаваньня, калі царскія слугі вывозілі з гэтае-ж самае Вільні каталіцкіх япіскапаў: Грыневецкага, Роппа. Тыя-ж самадзяржаўныя спосабы барацьбы з непакорным духам аджылі ў Польскай дзяржаве — толькі цяпер не маскоўскі жандар вывозіць у начы каталіцкага пастыра, а польскі жандар—праваслаўнага ўладыку.

Не ўнікаем у істоту перамен у праваслаўнай царкве ў Польшчы з боку дагматычнага. Гэта — справа людзей, спэцыяльна да гэтага прызваных, з багаслоўскай падгатоўкай. Нас цікавіць другі бок справы—палітычныя і нацыянальны.

Вось-жа з палітычнага боку зусім ясна, што польская ўлада хоча падчыніць дзяржаве праваслаўную царкву і зрабіць з яе такога-ж свайго служку, у якога яе абярнула ў свой час маскоўская ўлада. Ясна і тое, як да такога імкненьня ўлады і да ўжываных ею спосабаў можа і павінна аднясьціся беларуская дэмакратыя. Хаця паяўленьне ў № 27 „Беларускага Звону“ стацьці аб дзейнасьці вывезенага ўладыкі Элеўферыя без высьвятленьня нашага прынцыповага становішча дала некаторым адзінкам грунт дзеля розных дзікіх закідаў беларусам, мы, як прадстаўнікі беларускае дэмакратыі, якая на сваім штандары напісала кліч поўнага аддзяленьня царквы ад гаспадарства, можам толькі высказаць сваё самае гарачае і шчырае абурэньне з прычыны ўваскрасеньня ў Польшчы спосабаў дзейнасьці маскоўскае царскае „ахранкі“.

Другі бок справы—нацыянальны. Тутака нам ясна, што да імкненьняў польскае ўлады мы павінны аднясьціся гэтак-жа крытычна, як і да дзейнасьці ўладыкі Элеўферыя. Еп. Элеўферы ў сваёй дзейнасьці выявіў зусім выразна свае адносіны да нацыянальнага пытаньня ў праваслаўнай царкве: ён цьвёрда бараніў тыя завяваньні маскоўшчыны—ў сфэры языка і духа, якія былі зроблены пад царскім панаваньнем. Польская ўлада, суліўшая беларусам вынішчэньне іх за пяцьдзесят гадоў, імкнецца да таго, каб маскоўшчыну замяніць польшчынай, пачынаючы з такіх драбніц, як надпісы на царкоўных печатках, запісы ў мэтрычных кнігах і г. д., — адным словам, зрабіць з праваслаўнай царквой тое-ж, што палякі некалі былі зрабілі з уніяцкай царквой.

Гэтае апошняе імкненьне беларусы адкідаюць з такім-жа абурэньнем, з якім кляймяць спосабы „адміністрацыйнага ўціску“ на царкву, ўжываныя польскаю ўладаю.

Розныя маскоўскія нацыяналісты, якім сэрца баліць з прычыны польскае палітыкі адносна да царквы, абураюцца на гэту палітыку не затым, што ўводзіцца ў царкоўнае жыцьцё польшчына, а што выкурываецца маскоўшчына. Яны ў роўнай меры былі-бы абураны, калі-б заместа маскоўскае мовы запанавала ў царкве мова народная—беларуская. І тут яны рэзка разыходзяцца з беларусамі.

Беларусы крытыкуюць яп. Элеўферыя за яго маскоўскі дух, бо ён не даваў належнага месца беларушчыне. Беларусы будуць змагацца і з імкненьнем апалячыць царкву, уважаючы, што **на Беларускай зямлі і праваслаўная і каталіцкая царква павінна быць беларускай.**

Мінулым летам у Вільні адбыўся эпархіяльны зьезд, на каторым былі прыняты пастановы, рэзка праціўныя робленым цяпер рэформам у упраўленьні праваслаўнай царквой у межах Польшчы. Ужо тады віленскія царкоўныя дзеячы, блізка стаяўшыя да ўладыкі Элеўферыя, высказвалі думку, што за гэныя пастановы яніскап Элеўферы напэўна ня ўседзіць на сваім становішчы. Так яно і сталося. А пры гэтым сталося яшчэ вось што:

Беларускае праваслаўнае грамадзянства дзеліцца на дзьве групы ў пытаньні аб збеларушчаньні праваслаўнае царквы. Адны ніяк ня могуць адвыкнуць ад пануючае ў царкве маскоўшчыны і, калі і годзяцца на ўвядзеньне туды беларускае мовы, дык робяць гэта вельмі неахвотна, ў самай малой меры, аглядаючыся ўсьцяж на Маскву: а што тамака скажуць на гэта? Другія, наадварот, хочуць чым хутчэй зрадніць праваслаўную царкву з беларускім народам, праводзячы радыкальнае збеларушчаньне яе. Гэтыя апошнія дарэмна звярачаліся да яп. Элеўферыя з рознымі нацыянальнымі дамаганьнямі. Калі-ж прыказ аб пазбаўленьні ўладыкі Элеўферыя яго становішча быў ужо падпісаны, гэтыя дзеячы зьвярнуліся да мітрапаліта ўсяе Польшчы, Юрыя, дамагаючыся, каб пры зьмене кіраўніцтва япархіяй беларусам было забясьпечана належнае месца. Гэта і было зроблена: у консісторыю назначаны некалькі беларусаў.

Беларускіх дзеячоў, якія туды пайшлі, чакае незвычайна цяжкая і адказная работа: яны павінны бараніць царкву ад апалячаньня, узмацоўваючы ў ёй беларускасьць. На гэтым грунце і разыгрываецца цяпер барацьба паміж беларускімі царкоўнымі дзеячамі і тымі, хто імкнецца да спольшчаньня царквы.

Здаецца, што на гэтым грунце павінны аб'яднацца ўсе праваслаўныя беларусы—ведама, беларусы ня толькі па іменьню, а запраўды нацыянальна сьвядомыя. На жаль, трэба адзначыць, што такой еднасьці ў нас яшчэ няма.

Справа ў тым, што група беларускіх царкоўнікаў, працаваўшых разам з яп. Элеўферыем, сваё абурэньне з прычыны гвалтоўнага вывазу ўладыкі перанесла з запраўдных вінавайцаў гэтага ўчынку часьцю і на тых беларусаў, якія парупіліся аб забясьпечаньне беларускаму грамадзянству голасу ў царкве пры новым кіраўніцтве епархіяй. Мы зусім разумеем настроі гэтых пакрыўджаных людзей, з якімі зусім разьдзяляем абурэньне на спосаб, ужыты польскаю ўладаю дзеля выдаленьня непажаданага ей пастыра. Але мы павінны

цьвёрда сказаць, што разьдзел паміж самімі беларусамі ды йшчэ ўнутранае змаганьне ў нашай сям'і — гэта толькі вада на польскі млын. І мы клічам усіх, хто чуе сябе беларусам, згуртавацца ў адну дружную грамаду і выступіць на абароны праваслаўнае царквы ад паняволеньня не польшчынай—не ў імя чужых нашаму народу маскоўскіх традыцыяў і перажыткаў, а выключна ў імя збеларушчаньня царквы.

Нэўтральны.

Ад рэдакцыі. Высылка праваслаўнага архіяпіскапа Элеўферыя з Вільні ў няволю ў каталіцкі манастыр, з якога боку мы не паглядзелі-б на гэту справу, зьяўляецца дужа ясным паказчыкам таго беспраўнага становішча, ў якім знаходзяцца тут тыя, хто належыць да нацыянальных ці рэлігійных меньшасьцяў.

Можна быць розных паглядаў на працу высланага архіяпіскапа і з нацыянальна-палітычнага і з рэлігійнага боку. Але ўсё ж мы ведаем, што ні якага ён праступленьня не зрабіў, бо ў такім выпадку яго б гласна судзілі ці хоць прад'явілі яму якоесь абвінавачаньне. Але нічога гэтага ня было. Проста знінацку ўладыку ўзялі і вывезьлі ў духоўную цямніцу ды яшчэ і другога вызнаньня, дзе ён ня мае магчымасьці нават споўніць сваіх манашскіх абавязкаў, цатычучых набажэнства. У кожным прыпадку кірунак царкоўнай працы архіяпіскапа гэта ёсьць царкоўнагрмадзянская справа, ў якую не павінна мешацца дзяржаўная ўлада, і гэты акт высылкі праваслаўнага архіяпіскапа як найлепей паказвае нам тоя, як мы павінны гуртавацца дзеля абароны правоў нашых нацыянальных і рэлігійных меншасьцяў.

Бібліяграфія.

„Маладая Беларусь“, навукова-літэратурны зборнік. Спытак першы. 1922. Бюро Беларускіх студэнцкіх арганізацый ў Маскве. Беларускае Коопэрацыйна-Выдавецкае Таварыства „Адраджэньне“. Коштам выдавецтва „Маладая Беларусь“. Менск. 1922. Страніц 84. Цана не азначана.

У нашыя сумныя часы бязупыннага змаганьня за істнаваньне роднай культуры, зьява на сьвет кожнай новай кніжкі—праўдзівае сьвята. З гэтай сьвяточнай радасьцю бярэшся за новую спробу выявіць калектыўнае „я“ нашай інтэлігэнтнай моладзі — орган Бюро беларускіх студэнцкіх арганізацый ў Маскве—„Маладую Беларусь“.

Чакаеш выяўленьня новай волі да жыцьця, новай творчасьці, бодрых, прыгожых слоў—і прачытаўшы — ня ўсё чаканае знаходзіш.

Само Выдавецкае т-ва „Маладая Беларусь“ так акрэсьлівае свае заданьні. „Наша мэта—задаваленьне духоўных патрэб маладой боларускай інтэлігэнцыі ў сфэры больш дэтальнага пазнаньня роднай краіны і прыгатаваньня да будучай актыўнай працы над падняцьцем яе эканамічнага і культурнага дабрабыту“.

Дзеля гэтага, ў навукова-публіцыстычнай частцы зборніку важнае мейсца, займаюць стацьці чыста-навуковага характару: А. Функа — „Стварэньне беларускай народнасьці“, праф. П. Растаргуева — „Беларуская мова ў сьветле навуковага пазнаньня“, праф. М. Кулагіна—„Рэдкая жывела — рачны бобр на Беларусі“.

Нельга згадзіцца, што зьмяшчэньне ў органе студэнцтва ці, наагул, маладой інтэлігэнцыі, навуковых прац спэцыялістаў—ёсьць памыльная думка. Папершае, навуковы аддзел у такой часопісі ня можа быць пастаўлены паважна і плянова, ужо па тэй прычыне, што гэта орган не прафэсароў, а студэнтаў, а па другое, што навуковыя стацьці больш выпадае друкаваць ў спэцыяльных навуковых часопісах, выданьне якіх павінен зарганізаваць Інстытут Беларускай Культуры, скуль і студэнцкая моладзь больш сыстэматычна і поўна, чым з свайго зборніку, магла-бы чэрпаць патрэбныя весткі аб роднай старонцы.

Літэратурная частка зборніку такама не абыходзіцца бяз учасьця творчасьці старшага пакаленьня: Сярод вершоў знаходзіцца „Im Grünewald“ Цішкі Гартнага (Зьм. Жылуновіча) — твор не вялічкай паэтыцкай вартасьці з выразнай тэндэнцыяй. Замешчаны і адрывак (IX песьня) з паэмы Зьм. Бядулі „Ярыла“, напісанай лёгкім, прыгожым вершам, поўным пекных народных абразоў і зваротаў.

Што датычыцца да „ўласнага“ зьместу зборніка як органу інтэлігэнтнай маладзі, дык ў публіцыстычным аддзеле трэба аднатаваць вельмі глыбокую стацьцю Г. Гарэцкага. На новы шлях“. Разглядаючы зьявішчы культурнага жыцьця на Беларусі, паглыбляючы свой разгляд статыстычнымі данымі, аўтар прыходзіць да перакананьня, што ў справе усебаковага беларускага адраджэньня перад маладой народнай інтэлігэнцыяй стаіць цэлая маса заданьняў чыста практычнага характару. Для выкананьня іх патрэбна стварэньне вялікіх кадраў энэргічнай, краёвай, добра адукаванай інтэлігэнцыі, якую неабходна выцягнуць з гушчы народнай. У Г. Гарэцкім чуецца буйная публіцыстычная сіла.

Цікавы нарыс адносін дае стацьця „Беларуская культурна - нацыянальная справа ва Усходняй Беларусі“, П. Любецкага, які вельмі жыва малюе гісторыю адносін да беларускага культурнага элементу з боку некаторых прадстаўнікоў мясцовых савецкіх органоў улады ва ўсходніх губэрнях Беларусі і абрысоўвае сучаснае становішча культурна-нацыянальнай справы, якая, ня гледзячы ні на што, узмацоўваецца і займае ўсе больш прыкметнае мейсца у культурным жыцьці краю.

У публіцыстычнай частцы зборніку замешчана і заметка аб аткрыцьці і чыннасьці Беларускага Студэнцкага Клюбу імені Сьцяпана Булата ў Маскве адзіная вестка, якая высьвятляе студэнцкае жыцьцё ў Маскве.

Адсутнасьць жывога інфармацыйнага аддзелу, адсутнасьць сувязі з студэнцкімі арганізацыямі іншых мясцоў і карэспандэнцый адтуль, якія бы адбівалі чыннасьць, настроі і надзеі студэнцтва—трэба лічыць паважным недастаткам часопісі. Хоць „Маладая Беларусь“ і хоча насьледаваць традыцыі „тоўстых журналаў“, але з-за адсутнасьці спэцыяльнага студэнцкага органу, яна мусіць узяць пад увагу аддзел сувязі і інфармацыі, ажыцьцёвіць яго, зрабіць адным з цікавейшых, актуальных аддзелаў часопісі.

Пераходзячы да другой, літэратурнай часткі часопісі мусім адзначыць, што яна слабей публіцыстычнай. У вершах мала маладога задору, шуканьня новых шляхаў творчасьці.

Некаторым выключэньнем можна лічыць вершы Н. Дубоўкі. Адчуваецца моцная творчая воля ў ломаным рытмі яго „Зданьняў“ у сакавітых абразох' напр.:

„...Пьяны вечар сваволі-траўня..
„Вецер косы ночы расплёў дуронік..“
альбо:
„...кроў крынічыць.. Млосьць захопляець волю.“

Мае сваю паэтыцкую індывідуальнасьць Paulus, досыць добра валадае вершам. Толькі-ж чаму так трудна, так нягучна зложана:

„..ваш тут час.
А чаму няма ўсё вас.“

Рэшта вершаў пазбаўлена арыгінальнасьці формы і думкі. Возьмем, напр., верш Я. Журбы «У маёвую ноч»:

„Дзень маёвы патух, ноч акрыла зямлю.
Я адзін,—са мной шмат думак-дзетак.
Адчыніў я вакно — і паліўся ка мне
Кволы водар ад бэзавых кветак“.

Ці-ж гэта ня вольны пераклад выразаў і настрою вядомага расейскага паэты:

„Растворил я окно... Стало душно не в мочь,
Опустился пред ним на колени!.
И в лицо мне пахнула душистая ночь
Благовонным дыханьнем сирени.“ *)

Апавяданьне прозай Т. З. „Аўчар Ахрэм“, гдзе цёплымі, мягкімі танамі малюецца адзінокая, поўная смутку і камізму фігура вясковага калекі-аўчара ад яго няўдалага дзяцінства і маладасьці да жабрацкай старасьці,—сьведчыць аб паважным бэлетрыстычным з моцным нахілам да лірызму дараваньні аўтара.

Апроч літэратурнай ацэнкі зборніку, хочацца зрабіць яшчэ пару ўваг аб варунках жыцьця і творчасьці маскоўскай калёніі беларускага студэнцтва на падставе некаторых рысак яго зборніку.

З аднаго боку, беларускае студэнцтва нібы аб'яднана, зарганізавана ў Маскве ў 8 гурткоў, якія зьвязаліся ў Бюро, злучаючы каля 400 сяброў. А з другога боку сутнасьць арганізацыі расшыфроўваецца ў стацьці П. Любецкага: „Беларуская справа ўва Усходняй Беларусі“ у наступных словах:

„..якіх (студэнтаў) тут (у Маскве) маецца арганізаваных у гурткі, дзякуючы стараньням Белцэбюро, каля 400-500 чалавек“

Знача арганізацыі паўставалі не арганічна з долу, а завязываліся бюрократычным спосабам, пры помачы ўплываў „Белцэбюро“.

Адсюль зразумела, чаму ў зборніку на студэнцкую масу, на яе чыннасьць, жыцьцё, арганізацыі ня зьвернута належнай увагі, і ўчасьце гэтай самай масы ў сваім зборніку таксама не адчуваецца.

Праўда, варункі бытаваньня сярэдняга студэнта, асабліва пасьля ўвядзень-

*) Цытата на памяць І. А.

ня НЭП'у,—вельмі цяжкія. Барацьба і за сваё істнаваньне і за навуку мусіць вясьціся з асаблівым напружаньнем сілаў.

Гэтым толькі й можна абʼясьніць параўнача слабае выяўленьне маладой творчасьці, як у сфэры паэзыі, так і публіцыстыкі.

Але пачатак зроблены, а як кажуць: „ліха, беда—пачаць!"

Верым, што з часам беларуская студэнцкая маса ўсё больш будзе ўцягівацца актыўна ў сфэру індывідуальнай і грамадзянскай творчасьці і ў недалёкай будучыне глыбей і выразьней выявіць сваю грамадзкую індывідуальнасьць.

І. А.

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ.

Паліцьянты катуюць беларусаў.

У Язьненскай гміне, Дзісьненскага пав. паліцыя па нагавору ворагаў арыштавала селяніна вёскі Заўцьце-Вялікае, Полікарпа Кіселя. Вывясшы яго з вёскі ноччу паліцыя пачала біць і калі ён стаў крычаць аб помачы, дык яны сталі ўгражаць яму, што застрэляць. На пастарунку паліцыі далучыўся яшчэ камэндант і так зьбілі нешчаснага, што калі на другі дзень вупусцілі на волю, дык П. Кісель ня мог ужо ісьці: выбіты два зубы, акрываўлена галава і ўсё цела ачарнеўшае ад сінякоў.

П. М.

Нічога ўжо не паможа.

Калісь паны нагайкамі змушалі народ ім служыць, але гэты паганы час панырнуў у вечнасьць. Цяпер хочуць подкупам і хітрасьцяй зьняволіць працоўны народ. Так, у гміне Жухавецкай, Нясьвіжскага павету ў маёнтку Адамова быў 13 выбарны абвод. Пані гэтаго маёнтку ў дзень галасаваньня вынясла вялікі кошык яблыкаў і давала сялянам разам з № 22, загадываючы кідаць яго ў урну. Сяляне бралі усё гэтае і зрабіўшы папіросу з № 22 закурывалі і закусывалі яблыкам — ведама маркотна было стаяць у доўгай чарзе. Пры падлічцы галасоў аказалася што на 800 галасуючых 710 прыпала на беларускі сьпісак № 16. Было заўважана, што таяж аб водавая Камісія ў канвэрты укладала № 22, аж пакуль ня зглядзіў беларускі давераны ад грамадзянства.

Другім навука.

Адбывалася галасаваньне ў Нягневіцкай гміне (Навагрудчына) Замусь. Стаіць доўгая чарга да ўрны, усё вясковыя рабочаі, ёсьць і старэнькія і хоць халодны вецер дакучае, аднак трывала стаяць. Ажно падходзяць грамадой асаднікі і зглядзіўшы вялікую чаргу хацелі ісьці, дамоў але войт гміны паклікаў іх у памешканьне.

Гэта страшна абурыла сялян. Усе дружна патрэбавалі выдаленьня з гміны „важных" гасьцей, што і было зроблена з сорамам для шахрайнікаў, а войт так перапудзіўся, што ўцёк другім ходам і больш не паказваўся.

Выбачай.

УВАГА!

Просім усіх сяброў беларускіх выбарных Камітэтаў і даверaных ад грамадзянства прысылаць усе даныя аб прашоўшых выбарах і злачынства, якія пры выбарах адбыліся.

ХРОНІКА.

25 лістапада беларускае грамадзянства ладзіць урачыстае прывітаньне беларускім паслам у памешканьні Беларускага Грамадзянскага Сабраньня (Біскупска № 12).

Дзіцячы спэктакль. Віленская Беларуская гімназія ладзіць 19 лістапада, у нядзелю вялікі дзіцячы спэктакль. Пастаўлена будзе інсцэніравана фантастычная казка Андэрсона „Гэнзэль і Грэта" у 3-х актах з пяяннем і танцамі. Пастаноўка Л. Альшэўскай. Пачатак а 6 г. вечара. Пасьля званка уваход у залю недазваляецца.

Судзючы па падгатоўчаў працы і стараннасьці арганізатараў спэктакль будзе вельмі цікавы, абецуючы даць шмат багатага уражаньня.

„Беларускія Ведамасьці" у хуткім часе зноў пачнуць выходзіць адзін раз у тыдзень пад рэдакцыяй гр. А. Амельяновіча.

Беларускае вучыцельства Пяч. Школ. гор. Вільні гэтым выказвае сваю шчырую падзяку Беларускаму Грамадзкаму Сабраньню за дапамогу ў справе надзяленьня дзяцей патрэбнымі школьнымі падручнікамі.

Хвораcьць грам. А. Луцкевіча.

Старшыня Беларускага Цэнтральнага Выбарнага Камітэту грамадзянін А. Луцкевіч ад надмернай перадвыбарчай дзейнасьці занямог (аслабленьне сэрца) настолькі, што ня можа прымаць інтэрэсантаў. Дактары спадзяюцца на папраўу здароўя у хуткім часе.

Неўдаўшая правакацыя.

Старшыня Беларускага Грамадзянскага Сабраньня ў Вільні атрымаў паведамленьне, што ў памешканьне С-ня і ў іншыя беларускія установы мае быць падкінута камуністычная літэратура, якая паслужыла б прычынай масавых арыштаў беларусаў. Зрабіць гэта ўзяліся бандыты з „Зялёнага Дуба", якія, зг... рыўшыся з адным з сяброў сабран... прывязлі да яго каля двух пудоў літэратуры, падробленай пад камуністычны дух. Прэзыдыум Сабраньня прыняў належныя крокі асьцярожнасьці і ўся правакацыя была раскрыта. Паведамленая аб гэтым віленская паліцыя чамусьце спакойна маўчыць.

В.

Новы календар.

Хутка выйдзе з друку Беларускі календар на 1923 год. У календары будзе надрукована: закон аб арэндатарах і чыншавіках, партрэты і жыцярысы беларускіх паслоў у Сойм і Сэнат і інш.

Беларусы у Латвіі.

(Ад нашага карэспандэнта.)

Беларуская школа ў Краслаўцы.

Краслаўка. 22.X.22. Сёнека адчынілася у Краслаўцы Беларуская пачатковая школа.

Запісалася ў школу 51 дз.

Кіраўнікам школы назначаны вучыцель-беларус гр. Красневіч.

Т-ва „Бацькаўшчына" у Краслаўцы.

Краслаўка 29.X.22. Учора адбыўся у нас Агульны сход сяброў Т-ва „Бацькаўшчына".

Выбраны новы склад Праўленьня Краслаўскага Аддзелу Т-ва. у складзе 5 асобаў, з іх старшыней выбраны— Д. Казлоўскі, скарбнікам — К. Шакун, а сэкрэтаром — А. Красневіч.

Агульным сходам ківаваў гр. К. В. Езавітоў, які прыеждзаў, як прадстаўнік Цэнтральнага Праўленьня Т-ва.

Сход прайшоў дужа дружна і дзелавіта.

Ініцыатар і заснавацель Т-ва „Бацькаўшчына" у Латвіі, Гр. К. Езавітоў, выбраны ганаровым Старшынёй Краслаўскага Аддзелу Т-ва.

Беларускія Гадавыя Вучыцельскія Курсы ў Дзьвінску.

23.X.22. адчыніліся занаткі на Беларускіх Вучыцельскіх Гадавых Курсах у Дзвінску.

Кіраўніцтва Курсамі даручана Кіраўніку Пачаткавай Беларускай школы ў Дзвінску, гр. Андрэю Якубецкаму.

Курсы працуюць у будынку Беларускай Гімназіі (на рагу Варшаўскай і Жытомірскай вуліцаў).

Беларуская Сельска - Гаспадарская Школа.

25—X адчыніліся заняткі у Беларускай Сельска - Гаспадарскай Школе Т-ва „Бацькаўшчына" у Дзвінску.

Кіруе школай вучоны агроном Абэле.

Памошнікам яго гр. В. Ластаўкін.

Школа змешчаецца на Шашэйнай вуліцы, у будынку № 90.

Пры школе ёсьць інтэрнат для вясковых слухачоў.

К.

Рэдактар Выдавец Ф. АЛЯХНОВІЧ.

Друкарня „ДРУК" Субач, 2.